

Голові разової спеціалізованої вченої
ради із захисту дисертації PhD 12714
на здобуття ступеня доктора філософії,
доктору політичних наук,
професору кафедри політології та
державного управління Чернівецького
національного університету імені Юрія
Федьковича
РОТАР Наталії Юріївні

РЕЦЕНЗІЯ

доктора політичних наук, доцента кафедри політології та державного
управління Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича

Юрійчук Євгенії Петрівни на дисертаційну роботу

Сабадаш Наталії Володимирівни на тему: «Гуманітарна політика

територіальних громад в умовах децентралізації влади в Україні»,

подану на здобуття наукового ступеня доктора філософії у галузі знань

05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 052 «Політологія»

Дисертаційне дослідження Сабадаш Наталії Володимирівни присвячене вирішенню наукової проблеми, що має значну актуальність для сучасної України. Тривале перебування українського суспільства в умовах російсько-української війни та глобальної нестабільності актуалізувало потребу переосмислення суті, змісту, напрямів, гуманітарної політики, дещо відмінних від загальноприйнятого її розуміння в міжнародному праві та політиці ЄС. Із повномасштабним вторгненням, в умовах воєнного стану постала необхідність вирішення гуманітарних проблем не тільки органами державної влади, а й реформованими органами місцевого самоврядування. Наскільки спроможними вони виявилися для реалізації цих завдань після децентралізаційних процесів, з якими труднощами стикнулися, які нові проблеми гуманітарної політики постають на національному, регіональному, локальному рівнях, як їх можна вирішити – ці та інші питання постають перед органами державної влади та

місцевого самоврядування, політиками, науковцями. Саме на вирішення цього надскладного завдання і спрямоване представлене до захисту дисертаційне дослідження.

Значущість обраної тематики також підтверджується її зв'язком із комплексними програмами науково-дослідних робіт кафедри політології та державного управління Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича: 1) «Політичні процеси та публічне управління в умовах сучасних викликів і загроз» (№ держреєстрації 0119U103774) (2019-2024 рр.); 2) «Забезпечення стійкості політичної системи управлінської діяльності в умовах російсько-української війни та глобальної нестабільності» (№ держреєстрації 0124U004630) (з 2024 р.).

Загальна характеристика дисертаційної роботи.

Дисертаційне дослідження складається з анотацій українською та англійською мовами, вступу, чотирьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

У першому розділі дисертантка заклала теоретико-методологічні основи дослідження, зосередившись переважно на децентралізації, систематизувала поняттєво-термінологічний апарат щодо суті гуманітарної політики, охарактеризувала стан наукової розробки проблеми. Ключовим результатом розділу є власне визначення дисертантки: *«Державна гуманітарна політика – це послідовна і систематична діяльність держави, спрямована на створення гідних умов для всебічної підтримки та розвитку своїх громадян, належного забезпечення їхніх прав та свобод, забезпечення безпеки громадян та збереження національної ідентичності»* (с. 39). Далі вона конкретизує її суть щодо правового режиму воєнного стану в Україні: *«Державна гуманітарна політика України» – це комплекс стратегій і система заходів щодо формування та збереження української національної ідентичності, захисту прав та свобод громадян, створення належних умов їх всебічної підтримки у напрямках соціальної роботи, освіти, культури, мови, охорони здоров'я (у тому числі психологічного), молодіжної політики та національної безпеки»* (с. 39). Проте тут відсутня згадка про гуманітарну допомогу, миротворчість та превентивні

дії, розвиток та відновлення постраждалих громад, міжнародне співробітництво як складники європейського розуміння гуманітарної політики. Хоча в Розділі 2 дисертантка наголошує: «Важливо посилення координації між державними структурами, міжнародними організаціями та волонтерськими ініціативами для підвищення ефективності гуманітарної політики в умовах викликів правового режиму воєнного стану» (с. 127).

У другому розділі дослідження проаналізовано сучасний стан гуманітарної політики в Україні. Нормативний та фактичний матеріал щодо гуманітарної сфери систематизовано у ґрунтовних додатках, що вдало візуалізують теоретичні викладки та свідчать про значну аналітичну роботу дисертантки. Здійснено порівняльний аналіз інституцій, відповідальних за формування та реалізацію гуманітарної політики на національному, регіональному, локальному рівнях. Однак на рівні територіальних громад дисертантка обмежується тільки реалізацією гуманітарної політики.

У третьому розділі дисертаційного дослідження представлено можливості використання європейського досвіду щодо вирішення гуманітарних проблем. Важливий висновок дисертантки щодо європеїзації гуманітарної політики: «Для України цей процес означає перехід до сервісно-орієнтованої державної системи, що через цифровізацію та посилення ролі місцевого самоврядування створює стійкий фундамент для повної інтеграції у європейський соціально-правовий простір» (с. 150).

У четвертому розділі дисертації на значному фактичному матеріалі детально проаналізовано реалізацію гуманітарної політики територіальними громадами Чернівецької області як до, так і після реформи децентралізації влади – з 2014 до 2022 р. (до повномасштабного вторгнення росії в Україну) та з 2022 до 2025 р. включно (під час повномасштабного вторгнення). Авторка виокремила сильні та слабкі сторони гуманітарної політики Чернівецької області, визначила ключові проблеми, які потребують нагального вирішення, а також вказала пріоритетні напрями подальшої роботи з удосконалення гуманітарної політики.

Розділ містить конкретні, аргументовані науково-практичні рекомендації щодо удосконалення гуманітарної політики на національному, регіональному та локальному рівнях.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Ознайомлення з дисертацією дає всі підстави стверджувати, що вона є завершеною, самостійно виконаною науковою працею, яка характеризується високим ступенем обґрунтованості, логічною послідовністю та внутрішньою цілісністю. Наукові положення, висновки та рекомендації, сформульовані авторкою, належним чином аргументовані та спираються на глибокий аналіз емпіричних даних.

Найвагоміші наукові результати, що містяться в дисертації.

Дисертаційна робота Н. В. Сабадаш містить низку положень, що характеризуються науковою новизною. Ці результати вирішують актуальне наукове завдання, що полягає в обґрунтуванні *механізмів реалізації гуманітарної політики* та розробці *рекомендацій* щодо їх удосконалення.

Практичне значення одержаних результатів.

Практична цінність дисертаційного дослідження є беззаперечною та підтверджується його використанням для напрацювання місцевих цільових програм Чернівецької міської територіальної громади, а саме: Програми молодіжної політики «Успішна молодь» на 2024-2025 рр.; Програми з реалізації сімейної, гендерної політики, запобігання домашньому насильству та протидії торгівлі людьми на 2024-2025 рр.; Програми забезпечення молоді житлом на 2023-2027 рр.; Програми національно-патріотичного виховання дітей та молоді на 2024-2025 рр. Це свідчить про неабияку значну прикладну цінність дослідження.

Повнота викладу результатів дисертації в опублікованих працях та апробація.

Основні положення, наукові результати та висновки дисертаційного дослідження повною мірою висвітлені в опублікованих працях здобувачки та пройшли належну апробацію в науковому середовищі. За темою

дисертації опубліковано 20 наукових праць, більшість із яких – у співавторстві з науковим керівником. Серед них – розділ у колективній монографії, наукова праця у періодичному науковому виданні, проіндексованому у наукометричній базі даних Scopus, 4 статті у наукових фахових виданнях України та 5 тез доповідей у матеріалах міжнародних науково-практичних конференцій і семінарів, 4 публікації, які додатково відображають наукові результати дисертації. Кількість та якість публікацій повністю відповідають вимогам, що висуваються до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії та свідчать про достатню апробацію й обговорення результатів дослідження науковою спільнотою.

Дотримання академічної доброчесності

Аналіз тексту дисертації та наукових публікацій Н. Сабадаш свідчить про відсутність порушень академічної доброчесності, елементів фальсифікації чи фабрикації тексту.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

При загальній позитивній оцінці дисертаційної роботи, її наукової новизни та практичної значущості, варто відзначити декілька аспектів, які мають дискусійний характер і можуть стати предметом для наукової полеміки та напрямами для подальших досліджень авторки.

1. Визначаючи *об'єкт* дослідження варто було би зосередитися суто на гуманітарній політиці як системі управлінських відносин, механізмів та процесів, спрямованих на *формування, реалізацію та забезпечення розвитку* гуманітарної сфери територіальних громад, а не їх діяльності, що значно його розширює.

2. Визначивши *неоінституціоналізм* як основний методологічний підхід (с. 3) дисертантка не приділила достатньої уваги в підрозділі 1.1 поясненню, як саме було нею застосовано цю методологію щодо децентралізації.

3. Запропонована цілісна концептуальна модель гуманітарної політики як чинника утвердження політичної суб'єктності територіальних громад в період трансформації владних відносин в умовах децентралізації влади в Україні є обґрунтованою та логічною. Водночас, робота значно виграла б від детального

порівняльного аналізу не тільки реалізації, а й *формування* гуманітарної політики в різних регіонах.

4. У дисертації слушно наголошується на необхідності впровадження досвіду реалізації гуманітарної політики ЄС для України. Але бажано конкретизувати як саме та чи інша модель пристосована до формування та реалізації гуманітарної політики, в умовах України зокрема, та конкретного її регіону.

5. У роботі розглянуто й обґрунтовано реалізацію гуманітарної політики в Чернівецькій області, водночас варто було би приділити більше уваги іншим регіонам України, та здійснити їх порівняльний аналіз особливо в контексті цифровізації. А розробка конкретної матриці чинників і критеріїв, індикаторів ефективності гуманітарної політики могла би стати плідним напрямом для майбутніх наукових розвідок тощо. Наявний у роботі створений авторкою Додаток У «Порівняльний аналіз сильних та слабких сторін гуманітарної політики Чернівецької області» у цьому контексті можна було би взяти за основу після суттєвого доопрацювання.

5. В дисертаційному дослідженні зустрічається певна текстова невідповідність між анотацією, вступом та основними розділами щодо формулювання мети і завдань. Зокрема в анотації та вступі вказано: «Метою дослідження є вивчення діяльності територіальних громад у системі місцевого самоврядування України щодо *реалізації* гуманітарної політики». А розділ 3 присвячений впровадженню європейських принципів до *формування* та реалізації гуманітарної політики в Україні, що значно ширше за окреслену мету. Також подекуди зустрічаються стилістичні огріхи та орфографічні помилки.

Однак, висловлені вище зауваження мають винятково дискусійний характер, не зменшують наукової та практичної цінності дисертації для політичної науки в Україні.

Загальні висновки.

Представлена дисертаційна робота здобувачки Сабадаш Наталії Володимирівни «Гуманітарна політика територіальних громад в умовах

децентралізації влади в Україні» є завершеною, самостійною науковою працею, яка містить нові, науково обґрунтовані результати, відповідає галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» спеціальності 052 «Політологія» та Вимогам до оформлення дисертації від 12 січня 2017 року № 40 (зі змінами внесеними згідно з Наказом Міністерства освіти і науки № 759 від 31 травня 2019 року), та Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (зі змінами, внесеними згідно з Постановою Кабінету Міністрів України №341 від 21.03.2022 р., № 502 від 19.05.2023 р. № 507 від 03.05.2024 р.), а Сабадаш Наталія Володимирівна заслуговує на присудження ступеня доктора філософії в галузі знань 05 «Соціальні та поведінкові науки» за спеціальністю 052 «Політологія».

Рецензент,

доктор політичних наук,

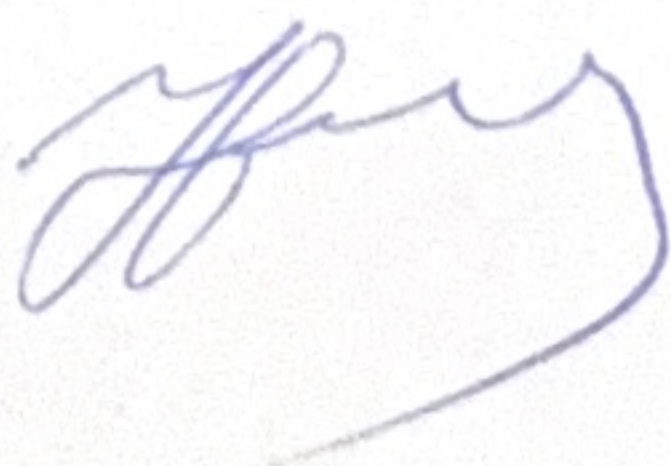
доцент кафедри політології

та державного управління

Чернівецького національного

університету імені

Юрія Федьковича

Євгенія ЮРІЙЧУК

